Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 651/2014 kohdennettu muutosehdotus (Vihreä ja digitaalinen siirtymä)

Eduskunnan Ympäristövaliokunta 3.2.2022

Samuli Miettinen

Johtava asiantuntija

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ryhmäpoikkeusasetuksen merkitys

- **EU-jäsenvaltioiden valtiontuet tulee ilmoittaa Euroopan komissiolle pääsäännön mukaan *ennen tuen myöntämistä*.**
  - Pääsäännön mukaan komissio päättää tuen sallittavuudesta (”sisämarkkinoille soveltuvuudesta”) hallinnollisessa ennakkovalvontamenettelyssä.
  - Tukea ei saa myöntää ennen komission hyväksyvää päätöstä.
  - Ennakkoilmoitusmenettelyt hitaita ja lopputulos epävarma, komission laaja harkintavalta
- **Ryhmäpoikkeusasetus mahdollistaa ehdot täyttävien tukien myöntämisen ilman ennakkoilmoitusta**
  - Ennen koronakriisiä 97% tuista myönnettiin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 651/2014 nojalla
  - Ennennäkemätön investointitarve EU:n vihreän ja digitaalisen siirtymän tavoitteiden saavuttamiseksi edellyttää myös jäsenvaltioiden investointeja
  - RPA:n muutos edistää näitä jäsenvaltioiden varoista myönnettävien tukien käyttöönottoa
  - Alueellisen eriytymisen ehkäiseminen edellytyksenä oikeudenmukaiselle siirtymälle
  - Osa muutoksista perustuu komission kokemuksiin ennakkoilmoitusten käsittelystä ja aiempien asetuksen mukaisten tukien kilpailuvaikutuksista
  - EU-tason ennakkoarvioinnin puuttuessa tärkeää varmistaa, että poikkeusasetuksen tukimuodot eivät vakavasti vääristä kilpailua

Vihreää ja digitaalista siirtymää edistävät kohdennetut muutosehdotukset

- **Kohdennetut muutokset yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen 2014/651:**
  - Vihreän siirtymän teknologian tukeminen: uudistuvan energian ja vähähiilisen vedyn edistäminen, digitalisaatioon kohdennetut tuet.
  - Aluetukiin (esim. soveltamisalaan laivanrakennustuki, synteettiset kuidut, aluetukibonus+ vihreä bonus mahdollista yhdistää). Vrt. 2021 julkaistut aluetukisuuntaviivat
  - Riskirahoitustukiin (teknisiä muutoksia 2021 suuntaviivaehdotuksen mukaisesti, verohelpotukset yksityisille sijoittajille). Vrt. 2021 julkaistut riskirahoitustukisuuntaviivat
  - Tutkimus, kehitys ja innovaatiotoiminnan tukiin tarkennuksia (mm. yksinkertaistettu tukimalli). Vrt. 2021 julkaistut t&k&i puitteet
  - Ympäristötukiin laajennuksia (mm. vähähiilisyystuet, energiatehokkuustuet, ekosysteemituki, kierrätystuki konsulttipalvelut) Vrt. joulukuussa 2021 julkaistavat ilmasto- ympäristö- ja energiatukisuuntaviivat
  - Osa muutosehdotuksista koskee vero- ja maksuhelpotustukia (mm. ympäristöverot, energiaverot).
- **Yleisiä muutoksia**
  - Avoimuus-raja laskee 100t Eur (vrt. 500 000 Eur),
  - kustannusten laskentaa pyritään yksinkertaistamaan.
  - Taloudellista tehokkuutta korostavia mm. hankintamenettelyjä lisätään

Eräitä ympäristönsuojeluun liittyviä erityiskysymyksiä

- **Tavoitteiden teknologianeutraali toteutus: tiettyjä keinoja vähentää päästöjä ei tule painottaa muista syistä**
- **Fossiilisten polttoaineiden tai niitä käyttävien investointien tukeminen pääsääntöisesti kielletty, poikkeuksena maakaasu tietyin rajoituksin (lukkiutuminen)**
- **Tukikriteereiden tulee jatkossakin olla linjassa unionin sektorilainsäädännön kanssa (mm. biodiversiteetin suojelu ja ennallistaminen)**
- **Kilpailua eniten vääristävät tuet tulisi jatkossakin pitää ennakkoilmoitusvelvollisuuden piirissä (esimerkkinä biopolttoaineiden jakeluvelvoitteiden ja energiaverotukien yhdistämistä salliva ehdotus)**
- **Huomioidaanko tukikelpoisuuskriteereissä tuotteen koko elinkaari?**
- **Hallinnollisen taakan kohtuullistaminen**
  - esim. tarjouskilpailujen osalta; pienet tukimuodot pienille yrityksille lähtökohtaisesti vain vähän kilpailua vääristäviä myös ilman hankintamenettelyjä.
  - Arvonnousun määritteleminen- onko tarpeellista, jos ennallistettu maa poistuu taloudellisesta käytöstä?

Valtioneuvoston kanta (U 71/2021 vp)

- **Kannatetaan yksinkertaistamista sekä uusia vihreää ja digitaalista siirtymää edistäviä tukimuotoja**
- **Teknologianeutraali ympäristöratkaisujen kokonaisvaikutusten arviointi (esim. biopolttoaineiden huomioiminen ryhmäpoikkeusasetuksessa)**
- **Markkinoiden parasta tosiasiassa käytettävissä olevaa teknologiaa voitava edistää (esim. puhdas vety, raskaan liikenteen käyttövoimana muu kuin sähkö)**
- **Valtiontukilainsäädäntö linjassa EU-tason sektorilainsäädännön kanssa (esim. kehittyvä energiasääntely sekä ympäristösääntely)**
- **Ryhmäpoikkeus vain kilpailua vähiten vääristäville tuille**

Aikataulu

- **Komission julkinen kuuleminen 8.10.-8.12.2021**
- **Neuvoa-antavan komitean kokous 7.12.2021**
- **Suomen alustavat kirjalliset kommentit perustuvat virkamiesvalmisteluun ja valtioneuvoston kantaan (U 71/2021 vp)**
- **Toinen neuvoa-antava kokous toukokuussa 2022**
- **Uudet säännöt voimaan 30.6.2022 mennessä, komissio ehdottanut 6kk siirtymäaikaa**
- **Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen kokonaisuudistus 2022-2023 (asetuksen 651/2014 voimassaolo päättyy 31.12.2023)**
- **Sekundaarilainsäädäntöön sidottujen muutosten mukaisia muutostarpeita 2024->**